

**ЧРЕЗ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ
НА 52-РОТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ**

**ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ
НА КОМИСИЯТА ПО
ИКОНОМИЧЕСКА ПОЛИТИКА,
ИНВЕСТИЦИИ И ИНДУСТРИЯ**

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На основание чл. 79, ал. 1 от ПОДНС внасяме предложение за изменение и допълнение на приетия на първо гласуване Законопроект за потребителския кредит, № 52-602-01-41, внесен от Министерския съвет на 11 септември 2026 г., както следва:

1. В чл. 17 се правят следните изменения и допълнения:

а) алинея 5 се изменя така:

„(5) Кредиторите са длъжни да документират и да съхраняват информацията по ал. 2 и по чл. 20, както и мотивите за извършената оценка на кредитоспособността, за срока на договора и пет години след неговото прекратяване при спазване на изискванията на законодателството за защита на личните данни.“

б) създава се ал. 8:

„(8) Когато кредиторът сключи или измени договор в нарушение на ал. 1 - 3, чл. 18, чл. 19 или чл. 20, ал. 1 - 4, потребителят дължи чистата стойност на кредита и договорната лихва, но не дължи такси, комисиони, неустойки и други разходи. При тежко или системно нарушение съдът може да намали или изцяло да изключи договорната лихва съобразно тежестта на нарушението и причинените последици.“

2. В чл. 18, ал. 1 след думите „произтичащи от договора за кредит“ се добавя „без съществени затруднения“.

3. В чл. 20 ал. 1 се изменя така:

„(1) Оценката на кредитоспособността се извършва въз основа на достатъчна, проверима, подходяща и точна информация за доходите, обичайните и необходимите разходи и съществуващите задължения на потребителя, както и за други обстоятелства от финансов и икономически характер, които са необходими и пропорционални на естеството, срока и стойността на кредита и рисковете, които съдържа за потребителя. Тази оценка не включва само кредитната история на потребителя. Оценката не може да се основава преимуществено на стойността на обезпечението или на предположението, че кредитът ще бъде рефинансиран.“

4. В чл. 22 се правят следните изменения:

а) в ал. 5 думата „пет“ се заменя с „четири“, а думите „, с изключение на кредитите по ал. 6“ се заличават;

б) в ал. 6 текстът преди т. 1 се изменя така:

„(6) При общ размер на кредита до три минимални работни заплати за страната, определени към момента на отпускане на кредита, за срока на издължаване на общата сума, дължима от потребителя, общият разход по кредита не може да надвишава общия му размер, с изключение на случаите, в които общият разход по кредита не може да надвишава:“.

5. В глава седма, раздел I след чл. 24 се създава чл. 24а:

„Чл. 24а. (1) Кредиторът може да предлага и сключва договори за потребителски кредит само по образец, предварително одобрен от Комисията за защита на потребителите. За одобрение се представят проектът на договора, общите условия, погасителният план, тарифата, всички приложения и образците на договорите за допълнителни услуги, които се предлагат във връзка с кредита.

(2) Комисията проверява съответствието на представените документи с този закон, Закона за защита на потребителите и другите приложими императивни правила, включително наличието на неравноправни клаузи, начина на формиране на годишния процент на разходите и общата сума, дължима от потребителя.

(3) Комисията се произнася с мотивирано решение за одобрение или отказ в 30-дневен срок от получаването на всички необходими документи. При фактическа или правна сложност срокът може еднократно да бъде продължен

с не повече от 30 дни, за което заявителят се уведомява. Непроизнасянето в срок не се смята за одобрение.

(4) Отказът подлежи на обжалване по реда на Административнопроцесуалния кодекс. Обжалването не дава право за предлагане или сключване на договори по неодобрения образец.

(5) Всяко изменение на одобрен договор, общи условия, тарифа, погасителен план или свързана допълнителна услуга, което може да засегне правата или задълженията на потребителя, подлежи на ново одобрение преди прилагането му.

(6) Комисията води публичен електронен регистър на одобрените образци. Регистърът съдържа данни за кредитора, наименованието на кредитния продукт, идентификационния номер и версията на образца, датата на решението, одобрения текст и настъпилите изменения.

(7) В договора се посочват номерът и датата на решението за одобрение, версията на образца и електронна препратка към регистъра по ал. 6. Кредиторът предоставя на потребителя безвъзмездно копие от подписания договор на траен носител.

(8) При спор кредиторът доказва, че подписаният от потребителя договор и всички приложени към него документи съответстват на одобрения образец.

(9) Одобрението на Комисията не ограничава правото на потребителя да оспори действителността или справедливия характер на договорна клауза и не освобождава съда от задължението да извърши служебна проверка за неравноправни клаузи и за спазване на императивните изисквания на закона.

(10) Когато договорът е сключен по неодобрен образец или съдържанието му се отклонява във вреда на потребителя от одобрения образец, потребителят връща само чистата стойност на кредита и не дължи лихва, такси, комисиони, неустойки или други разходи. Платените над чистата стойност на кредита суми се прихващат срещу главницата, а остатъкът се връща на потребителя със законната лихва от датата на плащането.

(11) Алинея 10 не се прилага, когато отклонението е изключително в полза на потребителя.“

6. В глава двадесета, раздел II след чл. 79 се създава чл. 79а:

„Чл. 79а. Когато кредитор предлага или сключва договор в нарушение на чл. 24а, ал. 1 или 5, Комисията за защита на потребителите може с мотивирано

решение да забрани предлагането на съответния кредитен продукт до отстраняване на нарушението.“

7. В глава двадесет и първа след чл. 86 се създава чл. 86а:

„Чл. 86а. (1) На едноличен търговец или юридическо лице, което предлага или сключва договор в нарушение на чл. 24а, ал. 1 или 5, се налага имуществена санкция от 5 000 до 25 000 евро.

(2) Когато нарушението е извършено чрез използване на договор, който се отклонява във вреда на потребителя от одобрения образец, санкцията по ал. 1 се налага за всеки установен договор, но общият ѝ размер за една проверка не може да надвишава 4 на сто от годишния оборот на нарушителя за предходната финансова година.

(3) При повторно нарушение имуществената санкция е от 25 000 до 100 000 евро.

(4) При трето и всяко следващо нарушение, извършено в тригодишен срок от влизането в сила на наказателно постановление за същото по вид нарушение, имуществената санкция е до 4 на сто от общия годишен оборот за предходната финансова година, но не по-малко от 500 000 евро.

(5) При неизпълнение на забраната по чл. 79а се налага имуществена санкция от 1 000 евро за всеки ден на неизпълнение, но не повече от 100 000 евро.

(6) Влезлите в сила решения по чл. 79а и наказателни постановления по този член се публикуват в регистъра по чл. 24а, ал. 6.“

8. В преходните и заключителните разпоредби след § 6 се създава § 6а:

„§ 6а. (1) В срок до шест месеца от влизането в сила на този закон кредиторите представят за одобрение договорите, общите условия, тарифите и документите по чл. 24а, ал. 1, които използват.

(2) Комисията за защита на потребителите се произнася по представените документи в срок до два месеца, като приоритетно разглежда образците за кредити с най-голям брой действащи договори.

(3) До произнасянето на Комисията, но не по-късно от шест месеца от влизането в сила на закона, кредиторите могат да използват представените в срока по ал. 1 образци. За договорите, сключени по образец, който може да се използва по изречение първо, чл. 24а, ал. 10 не се прилага само на основание,

че образецът все още не е одобрен. Това не ограничава съдебния и административния контрол за законосъобразността на договорите.

(4) Когато Комисията откаже одобрение, кредиторът преустановява незабавно предлагането на образца и уведомява засегнатите потребители. Клаузите, посочени като незаконосъобразни във влязлото в сила решение, не се прилагат и по договорите, сключени през срока по ал. 3.“

9. В преходните и заключителните разпоредби след § 8 се създава § 8а:

„§ 8а. В Наказателния кодекс чл. 252, ал. 1 се изменя така:

„(1) Който без изисквана от закон регистрация, лиценз или разрешение извършва по занятие банкови, застрахователни или други финансови сделки, предоставя платежни услуги или издава електронни пари, се наказва с лишаване от свобода от три до пет години и с конфискация до една втора от имуществото му. Същото наказание се налага и на лице, което без изискваната регистрация системно и с цел получаване на доход предлага или предоставя кредити със собствени средства на неопределен или предварително неопределяем кръг лица. Дейността се смята за системна, когато в рамките на дванадесет месеца са сключени повече от три договора или когато кредитирането се предлага публично, включително чрез интернет, обява, посредник или търговски обект.““

10. В преходните и заключителните разпоредби след § 9 се създава § 9а:

„§ 9а. В срок до два месеца от обнародването на закона Министерският съвет осигурява необходимите финансови и кадрови ресурси за изпълнение на новите правомощия на Комисията за защита на потребителите.“

11. В преходните и заключителните разпоредби § 13 се изменя така:

„§ 13. (1) Законът влиза в сила от 20 ноември 2026 г., с изключение на разпоредбите на чл. 24а, ал. 1 и 5. Законът се прилага за договори, сключени на и след 20 ноември 2026 г.

(2) Разпоредбите на чл. 24а, ал. 1 и 5 влизат в сила след изтичането на срока по § 6а, ал. 3.“

ВНОСИТЕЛИ:

Цокто Ромов Анез
Димитр Георгиев Дренев
Борис Димитров Ангелинов

МОТИВИ КЪМ ПРЕДЛОЖЕНИЯТА ЗА ВТОРО ГЛАСУВАНЕ

по Законопроекта за потребителския кредит, № 52-602-01-41

1. Оценка на кредитоспособността

Предлагаме оценката на кредитоспособността да отчита действителната възможност на потребителя да обслужва кредита след покриване на обичайните и необходимите си разходи и на съществуващите си задължения. Формалната проверка за наличие на доход не е достатъчна. Оценката трябва да се основава на достатъчна и проверима информация и не може да бъде оправдавана преимуществено със стойността на обезпечението или с очакване за бъдещо рефинансиране.

Отпускането на кредит, за който още при сключването на договора е вероятно, че няма да бъде обслужван без съществени затруднения, прехвърля последиците от безотговорното кредитиране върху потребителя. Затова при нарушение на изискванията за оценката той следва да дължи главницата и договорната лихва, но да бъде освободен от такси, комисиони, неустойки и други разходи. При тежко или системно нарушение съдът ще може да намали или да изключи и договорната лихва.

Задължението за съхраняване на информацията и мотивите за оценката през срока на договора и пет години след прекратяването му осигурява възможност за проверка на изпълнението на тези изисквания. Предвидените в проекта права на разбираемо обяснение и преразглеждане от човек при автоматизирано решение се подкрепят с гражданскоправни последици при нарушение.

2. Ограничаване на годишния процент на разходите

Предлагаме горната граница на годишния процент на разходите да бъде намалена от пет на четири пъти размера на законната лихва. Ограничението трябва да се прилага и за кредитите до три минимални работни заплати. Именно при малките и краткосрочните кредити високото оскъпяване може да доведе до многократно подновяване на задълженията и трайна свръхзадължнялост.

Ограниченията на общия разход по кредита, предвидени в чл. 22, ал. 6, следва да действат наред с тавана на ГПР. Те осигуряват допълнителна защита за общото оскъпяване, а не основание за изключване на малките кредити от общия таван.

3. Предварително одобрение на договорните образци

Потребителят обикновено не участва в изготвянето на договорните условия и не разполага с реална възможност да преговаря по тях. Последващото съдебно оспорване изисква време, разходи и правна помощ. Защитата трябва да включва предварителен контрол върху масово използваните договорни образци, общите условия, тарифите и свързаните допълнителни услуги.

Предлагаме Комисията за защита на потребителите да проверява целия комплект договорни документи преди неговото използване. Уреждат се срокът за произнасяне, мотивираният отказ, обжалването, новото одобрение при изменение и публичният електронен регистър. Непроизнасянето в срок не представлява одобрение. Посочването на решението и версията на образца в договора позволява на потребителя да провери неговото съдържание.

При използване на неодобрен образец или отклонение във вреда на потребителя нарушението трябва да води и до пряка гражданскоправна последица. Потребителят връща само чистата стойност на кредита, а платените над нея суми се прихващат срещу главницата или се връщат със законната лихва. Така кредиторът не запазва икономическата полза от нарушението. Одобрението на Комисията не ограничава правото на оспорване и служебния съдебен контрол за неравноправни клаузи.

4. Принудителни мерки и санкции

Санкциите за използване на неодобрен или изменени образци трябва да имат възпиращ ефект и да отчитат броя и системността на нарушенията. Предлагаме увеличаване на санкциите при повторно, трето и следващо нарушение, възможност за забрана на предлагането на съответния кредитен продукт и санкция за всеки ден на неизпълнение на забраната.

Забраната се урежда сред принудителните административни мерки, а имуществените санкции – в административнонаказателната глава. Публикуването на влезлите в сила решения и наказателни постановления осигурява публичност на установените нарушения.

5. Преходен режим и средства за прилагането

Предлагаме шестмесечен преходен период за представяне и одобрение на използваните договорни образци. Комисията се произнася в срок до два месеца, като приоритетно разглежда продуктите с най-голям брой действащи

договори. При отказ кредиторът незабавно преустановява предлагането на образца и уведомява засегнатите потребители. Незаконосъобразните клаузи, посочени във влязлото в сила решение, не се прилагат и по договорите, сключени през преходния период.

Временно разрешеното използване на представен образец не води само поради липса на приключило одобрение до последицата по чл. 24а, ал. 10. Съдебният и административният контрол за законосъобразност продължават да се осъществяват. задължителното предварително одобрение по чл. 24а, ал. 1 и 5 се прилага след изтичане на шестмесечния срок.

Предварителният контрол и публичният регистър изискват достатъчен брой юристи, икономисти и други експерти, както и информационна система. Затова се предвижда Министерският съвет да осигури необходимите финансови и кадрови ресурси в двумесечен срок от обнародването. Размерът на средствата следва да се определи според броя на кредиторите, продуктите и използваните версии на договорите.

6. Противодействие на нерегистрираното кредитиране

Изменението на чл. 252, ал. 1 от Наказателния кодекс обхваща професионалното и системното кредитиране без изисквана от закон регистрация, лиценз или разрешение. То е свързано и с предвидения в проекта регистрационен режим за кредиторите. Установяват се обективни признаци за системност – повече от три договора в рамките на дванадесет месеца или публично предлагане на кредити, включително чрез интернет, обява, посредник или търговски обект.

Изискванията за получаване на доход и за неопределен или предварително неопределяем кръг лица разграничават тази дейност от обичайните единични заеми между граждани.

7. Отношение към правото на Европейския съюз

Предложенията допълват мерките за защита на потребителите в законопроекта, с който се въвежда Директива (ЕС) 2023/2225. Запазват се предвидените в него изисквания за информацията и проверката при оценка на кредитоспособността, правата при автоматизирано решение и съдебната защита срещу неравноправни клаузи. Предварителното административно одобрение не замества контрола на съда по Директива 93/13/ЕИО.

ВНОСИТЕЛИ:

Гоце Томов Миле
Димитриево Дренев
Борис Димитров Агаджиев